

РЕЦЕНЗІЯ НА КНИГУ: ЯК ПИСАТИ ДОБРЕ. КЛАСИЧНИЙ ПОСІБНИК ЗІ СТВОРЕННЯ НЕХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ

Таяна ДЕОРДИЦА ✉

Благодійний фонд «e-Terra», Україна
TLDeorditsa@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3409-7168>

Марина ВОРОНИНА

Державний науково-методичний центр змісту
культурно-мистецької освіти, Україна
M_Voronina@i.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3838-7194>

BOOK REVIEW: ON WRITING WELL. THE CLASSIC GUIDE TO WRITING NONFICTION

Taiana DIEORDITSA ✉

Charitable Foundation «e-Terra», Ukraine
TLDeorditsa@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3409-7168>

Maryna VORONINA

State Scientific and Methodological Center for the Content
of Cultural and Artistic Education, Ukraine
M_Voronina@i.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3838-7194>

ABSTRACT

The book «On writing well» by the American journalist and teacher of writer's craft W. Zinsser tells about what principles a writer should be guided by and what methods to use to produce a quality nonfiction text.

KEYWORDS: *writer's craft; nonfiction writing; correct language; rewriting; high-quality text.*

Автор: Вільям Зінссер (William Zinsser) (1922-2015) (<https://www.williamzinsserwriter.com/>)

Оригінальна назва: *On Writing Well. The Classic Guide to Writing Nonfiction*

Переклад: Дмитро Кожедуб

Рік видання: 2022

Кількість сторінок: 293

Видавництво: Наш Формат

ISBN: 978-617-8115-15-9 (паперове видання), 978-617-8115-16-6 (електронне видання)

Ключові слова: *письменницьке ремесло; документальне письмо; правильна мова; переписування; якісний текст.*

Практикуючи написання текстів наукового характеру, ми збираємо книги, які містять дієві рекомендації з удосконалення письмового мовлення. Нещодавно нашу колекцію поповнила книга «Як писати добре. Класичний посібник зі створення нехудожніх текстів» авторства американського журналіста, письменника і викладача В. Зінссера. Ця книга виросла з курсу лекцій, присвячених документальному письму, які автор читав у Єльському університеті (1970–1975), тож спершу її адресатами були студенти, письменники, редактори, викладачі та всі, хто хотів навчитися писати. З появою інформаційних технологій, коли за написання текстів взялися безліч людей, які ніколи не бачили себе письменниками, В. Зінссер допрацював свій посібник так, щоб зробити його корисним для всіх, кому необхідно у письмовій формі викладати свої думки. Безумовно, він мав рацію, стверджуючи, що і в еру електронної магії все досі залежить від письма (с. 10).

Для цитування:	Деордіца Т., Вороніна М. Рецензія на книгу: Як писати добре. Класичний посібник зі створення нехудожніх текстів. <i>Фізико-математична освіта</i> , 2024. Том 39. № 4. С. 46-48. https://doi.org/10.31110/fmo2024.v39i4-07
For citation:	Dieorditsa, T., & Voronina, M. (2024). Book review: On writing well. The classic guide to writing nonfiction. <i>Physical and Mathematical Education</i> , 39(4), 46-48. https://doi.org/10.31110/fmo2024.v39i4-07
	Dieorditsa, T., & Voronina, M. (2024). Retseziia na knyhu: Yak pysaty dobre. Klasychnyi posibnyk zi stvorennia nekhudozhnikh tekstiv [Book review: On writing well. The classic guide to writing nonfiction]. <i>Fizyko-matematychna osvita – Physical and Mathematical Education</i> , 39(4), 46-48. https://doi.org/10.31110/fmo2024.v39i4-07

Імовірно, хтось із наших колег поставить під сумнів слушність рецензованої книги для тих, хто пише українською, з огляду на те, що її адресовано англійським авторам. Заперечимо цим скептикам: В. Зінссер не зосереджується на граматичних правилах, а вчить удосконалювати саме розумовий процес. Адже писати – це «мислити на папері». А принципи, на яких цей процес базується, універсальні. Так, схожі настанови щодо дбайливого використання слів, уникнення мовного мотлоху й чіткого висловлювання думок дає у своїй книзі «Слово живе і мертве» перекладачка і редактор Нора Галь (1987). А той факт, що видавництво «Наш Формат» уже двічі випускало друком переклад книги «On Writing Well» (у 2018 р. під назвою «Текст-пекс-шмекс: Магія переконливих текстів», а у 2022 р. – «Як писати добре») свідчить про її затребуваність серед українських читачів.

За свою довгу письменницьку кар'єру, що тривала з 1946 по 2012 р., В. Зінссер написав незліченну кількість журнальних статей і 19 книг. Однак тільки сім з них присвячено письменницькій майстерності. Крім розглядуваної книги, це ще такі: «Writing with a Word Processor» (Письмо за допомогою текстового процесора) (1983); «Writing to Learn: How to Write And Think Clearly about Any Subject at All» (Писати, щоб вчитися: як писати і думати чітко про будь-який предмет) (1988); «Speaking of Journalism» (До речі, про журналістику) (1994); «Inventing the Truth: The Art and Craft of Memoir» (Винайдення правди: мистецтво і ремесло мемуарів) (1998); «Writing About Your Life» (Напишіть про своє життя) (2004); «The Writer Who Stayed» (Письменник, який залишився) (2012).

За даними Amazon, книга «On Writing Well» привернула найбільшу увагу читачів порівняно з іншими книгами В. Зінссера. І це, на нашу думку, не випадково, адже, завершивши та опублікувавши її вперше у 1976 р., він продовжував регулярно доповнювати її зміст, аби не відставати від нових суспільних запитів, літературної моди, нових демографічних реалій, нових технологій і нових слів та способів їхнього вживання. Мабуть, тому вона витримала шість перевидань англійською і розійшлася загальним тиражем понад мільйон примірників (с. 10).

На наш погляд, структура рецензованої книги є бездоганно логічною. Щоб довести це, подивимося на неї крізь призму правил прикладної логіки (Петров, 1991). Так, постановку вихідного питання, винесеного у заголовок книги, детерміновано описом її основного результату: *забезпечити читачів інструментами, опанувавши які, вони зможуть продукувати якісні документальні тексти*. Адже, за В. Зінссером, «писати добре» означає вірити у свою роботу і в себе, ризикувати, наважуватись бути іншим, прагнути досконалості (с. 289). Формулюючи мету книги, письменник уточнив її вихідне питання, зазначивши, що хоче навчити читачів, як писати про будь-що на світі, що можна описати: про людей і місця, науку і технології, історію й медицину, бізнес і освіту, спорт і мистецтво. Оскільки питання «Як писати добре?» є недоступним для відповіді (на нього неможливо відповісти відразу й вичерпно), то, користуючись термінологією прикладної логіки, можна сказати, що В. Зінссер рекурсивно звів вихідне питання книги до низки допоміжних. Допоміжні питання, виведені на першій ітерації, виступили заголовками частин книги («Принципи», «Методи», «Форми», «Підходи»), а виведені на другій ітерації – заголовками її двадцяти п'яти розділів. Складений у такий спосіб чіткий план забезпечив цілісність і логічність змісту рецензованої книги.

«Як писати добре» починається зі вступу, в якому В. Зінссер із вдячністю згадує свого вчителя – американського письменника і педагога Е. Вайта. Стиль і манеру саме цього майстра слова він прагнув наслідувати на початку своєї письменницької кар'єри. Згодом, набувши досвіду, В. Зінссер зажадав доповнити класичний підручник свого вчителя (Strunk & White, 1959). Втіленням цього бажання і стала розглядувана книга. У її першій частині «Принципи» йдеться про керівні ідеї, яких повинен неухильно дотримуватися кожен, хто прагне продукувати добротні документальні тексти. Ось перелік їхніх стислих назв: *взаємодія; простота; мотлох; стиль; аудиторія; слова; використання*. Розкриття цих ідей становить зміст семи однойменних розділів першої частини.

Говорячи про *взаємодію* автора з читачем, В. Зінссер має на думці ентузіазм автора і його захоплення предметом оповіді, що змушує читача прикипати до сторінок. *Простоту* він трактує як спрощення кожного речення до найнеобхідніших компонентів, щоб читач не загубився у лабіринті слів і не втратив зацікавленість. *Мотлохом*, на його думку, є складна фраза, якою замінюють коротке слово з ідентичним значенням. Наприклад, «на даний момент ми очікуємо опадів» замість «зараз піде дощ». Торкаючись теми авторського *стилю*, В. Зінссер зазначає, що початківцям письма спершу необхідно оволодіти основними мовленнєвими інструментами, а вже потім виробляти власний письменницький почерк. Пояснюючи принцип *«аудиторія»*, він радить: «...Ви мусите писати для себе і не думати, чи встигає за вами читач» (с. 36). Проте, ця настанова, за його словами, не є парадоксальною, бо в ній йдеться про дві різні речі. Одна – це ремесло, а інша – це позиція автора. Перша – питання роботи над професійними навичками. Друга – питання того, як автор використовує ці навички, щоб показати свою унікальність (с. 36-37). Повчальним вважаємо розбір типового жаргону низькопробних газет і журналів – суміші дешевеньких і вигаданих слів та кліше, наведений у розділі *«Слова»*. В. Зінссер настійливо закликає тих, хто пише, навчитися використовувати слова дбайливо та оригінально. З цього логічно випливає висновок, яким завершується розділ *«Використання»*: правильна мова – це вживання наявних слів для того, щоб просто і чітко висловити свою думку іншим людям (с. 53). Наш досвід підтверджує, що більшість цих принципів можна опанувати самостійно.

Друга частина «Методи» складається з трьох розділів: «Прив'язки», «Зачин і кінцівка», «Нюанси». Найцікавішим для нас виявився розділ «Нюанси», бо в ньому наведені корисні інформаційні уривки та застереження. Ми солідарні з В. Зінссером у тому, що основою хорошого письма є переписування. Йдеться про зміну деяких фраз, скорочення речень і поліпшення сирого матеріалу, який спершу виходить з-під пера автора. Безумовно, якісне письмо – це продукт багаторазових покращень.

Третю частину «Форми» присвячено поясненню основ проведення інтерв'ю та написання туристичних, наукових, спортивних, критичних та гумористичних статей. Нам дуже сподобався наведений у розділі «Наука і технологія» опис нескладного наукового завдання, яке В. Зінссер пропонує студентам. Він просить їх описати, як щось працює. Його не цікавить стиль і вишуканість тексту. Йому важливо, щоб студент розповів, наприклад, як працює швацька машинка, насос або чому яблуко падає з дерева чи як очі передають мозку, що вони бачать. Він відзначає, що таке завдання виявилось справжнім порятунком для студентів, які мислять хаотично. Багато з них почали писати ясніше, відколи

спробували цей метод. Суть у тому, щоб крок за кроком привести студента, який не знає нічого, до розуміння теми, котру він вважав надто складною для себе.

Четверта частина «Підходи» містить перелік опорних орієнтирів для письменників. Нашу особливу увагу привернули міркування В. Зінссера на тему смаку. На його думку, смак – це суміш якостей, що не піддаються аналізу. Але вухо, що чує різницю між живим і мертвим реченням, інтуїція, що знає, коли недбалу фразу слід формалізувати, завжди підкажуть правильний вибір. Задавшись питанням, чи можна навчитися смаку, В. Зінссер відповідає: і так, і ні. Адже ідеальний смак, як і ідеальний виклад – це Божий дар, утім, до певної межі його можна розвинути. Для цього він радить читати письменників, які володіють цим даром. Вороги смаку, як вважає В. Зінссер, – це кліше. Тому він закликає пильно вишукувати ці стандартизовані мовні звороти під час переписування роботи або її читання вголос. Говорячи про головне у письменницькому ремеслі, В. Зінссер наголошує: на 90% це кропітка праця над опануванням інструментів, описаних ним у цій книзі. А винагородою за неї стане висока якість створеного тексту.

Нам близька думка про те, що вкладання думок у слова є суворим випробуванням (Graham, 2022). Однак на власному досвіді ми переконалися: якщо усвідомити універсальні принципи письменницького ремесла та оволодіти його методами, цей виснажливий процес поступово перетвориться на захопливе і приємне заняття..

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

---

1. Галь, Н. (1987). *Слово живое и мертвое: Из опыта переводчика и редактора*. Книга.
2. Петров, Ю. (1991). *Азбука логичного мышления*. Издательство МГУ.
3. Graham, P. (2022). Putting Ideas into Words. <https://paulgraham.com/words.html>.
4. Strunk, W., & White, E. (1959). *The Elements of Style*. Macmillan.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

---

1. Gal', N. (1987). *Slovo zhivoe i mertvoe: Iz opyta perevodchika i redaktora (The word is alive and dead: From the experience of a translator and editor)*. Kniga (In Russian).
2. Graham, P. (2022). Putting Ideas into Words. <https://paulgraham.com/words.html>.
3. Petrov, Ju. (1991). *Azbuka logichnogo myshlenija (The ABC of Logical Thinking)*. Izdatel'stvo MGU (In Russian).
4. Strunk, W., & White, E. (1959). *The Elements of Style*. Macmillan.

Матеріал надійшов до редакції 07.05.2024р.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.